

Posudek diplomové práce

Riana Poliaková: Aktuální otázky řízení a správy společností (corporate governance) v tuzemské a komunitární úpravě

Rozsah diplomové práce Riany Poliakové je standardní (52 rukopisných stran).

Diplomantka zvolila odborně mimořádně relevantní téma, jehož aktuálnost (i vzhledem k dílčím okruhům, na něž zaměřila pozornost) v poslední době vzrostla jednak zásluhou novelizace obchodního zákoníku zákonem č. 420/2009 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. prosince 2009, jednak následkem situace na světových trzích. Příčiny a kořeny panující finanční krize a navazující světové recese znovu ožívají debatu o funkčnosti právní úpravy řízení a správy akciových společností, jakož i právně politické úvahy o případných defektech této úpravy a možnostech jejich nápravy, legislativních i jiných. Příznivě hodnotím, že diplomantka podchytila dvě z hlavních oblastí, jež zvláště výrazně poutají pozornost soudobé komercialistiky na tomto poli – distančení výkon práv na valné hromadě a odměňování členů orgánu akciové společnosti.

Rovněž náročnost zvoleného tématu lze mít za vysokou, když dobré uchopení problematiky řízení a správy akciové společnosti vyžaduje kombinaci poznatku z různých odvětví ekonomie i práva, zejména práva společností, závazkového práva či práva kapitálového trhu. Za ideální nelze mít ani nabídku dostupných odborných pramenů k těmto otázkám: většinou je nutno vycházet z děl zahraniční proveniencí.

Práce obsahuje přehledné a uspořádané pojednání o zvoleném tématu, resp. jeho vybraných dílčích okruzích, a – myslím – naplňuje cíl, který si diplomantka vytkla. Je přitom zřejmé, že to je výsledek diplomantčiny samostatné práce. Dílo dokládá, že diplomantka pronikla do problematiky, o níž pojednává, dobře se v ní zorientovala a porozuměla jejímu systému, významu, praktickým dopadům, ale i širším souvislostem ekonomickým, resp. právně filozofickým. V nosných částech, tj. v kapitole 4 (odměňování) a 5 (výkon akcionářských práv) dílo vhodně kombinuje vlastní poznatky autorky s informacemi obsaženými v jiných pramenech. Oceňuji v tomto směru zvláště diplomantčinu práci s aktuální judikaturou. Lze konstatovat, že v uvedených kapitolách se odrážejí mnohá z klíčových rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, která se týkají otázek, na něž diplomantka zaměřuje svou pozornost. Z hlediska metody odborného zpracování této části práce prakticky nemám co vytknout. Šíří i hloubkou tohoto pojednání diplomantka prokázala schopnost identifikovat problémy posuzované právní úpravou, poukazovat na její výkladová či aplikační úskalí, předkládat názorové rozpory, právně je analyzovat, ale i polemicky hodnotit, zaujímat k nim vlastní stanovisko a za pomoci právní argumentace podpořit to či ono řešení. I tím bylo významně dosaženo účelu, jež má diplomová práce plnit. Vyzdvihnout je třeba rovněž diplomantčinu invenci při hledání východisek z problému, na něž upozorňuje, např. pokud jde o vhodný systém odměňování členů orgánu.

Zklamání naopak přinášejí úvodní – „teoretické“ – pasáže díla. Styl jejich zpracování je zcela odlišný, nadměrně popisný, zkratkovitý a do zbytku práce jako by nezapadající. Totéž se týká obsahu – zbylý text díla na tyto pasáže nijak nenavazuje, myšlenkově z nich nevychází, neodvolává se na ně; o jejich přínosu dílu tak lze mít pochybnost. Odlišný je ostatně i kontext, ze kterého tato část práce vyvěrá. Je zjevné, že diplomantka se při jejím vzniku nechala unést výlučně zdroji americké proveniencí a zcela pominula prostředí (středoevropské). Zmínuje stavby železnic ve Spojených státech amerických, bohaté rodiny Fordu a Mellonu atd.

Historicky nejstarší akciové společnosti ovšem vznikly v Evropě (a některé z nich i významně přispěly ke kolonizaci severoamerického území), staletí před vynálezem parního stroje (ostatně i první železnice se budovaly zde). Přitom ani klíčové části textu nestavějí na závěrech americké jurisdikce, nýbrž analyzují situaci v evropském a tuzemském akciovém právu. Obě zmíněné části práce tak vzájemně „nekomunikují“. Celkovému dojmu z práce by jen prospělo, kdyby se v ní úvodní kapitola vůbec neobjevila, ledaže by byla vystavěna zcela jinak.

Ze systematického hlediska také není vhodné upozorňovat teprve na začátku třetí kapitoly (str. 7), kterým okruhům se práce bude věnovat. To je účelem úvodní kapitoly.

Z obsahového hlediska bych také upozornil na několik závěrů, které pokládám za částečně problematické či zasluhující díleč doplnění během ústní obhajoby. Kapitola 4.2.2. se, myslím, nedostatečně vypořádává se změnou právní úpravy působnosti valné hromady, k níž došlo k 1. lednu 2001, pokud jde o tzv. německý model řízení a správy, když většina uváděných rozhodnutí se váže ještě k úpravě předejší. Použijí se tato rozhodnutí i vzhledem k právní úpravě současně? Pojem „odměna stanovená soudem“ nemám za zcela vhodný. Informaci o očekávaném rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR k tantiémám (pozn. č. 47 na str. 26) již lze aktualizovat. Aplikace závěru rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ke sp. zn. 29 Odo 634/2005 (str. 36) není úplně přiléhavá, když citovaná pasáž odůvodnění reaguje na specifickou úpravu ve stanovách konkrétní společnosti, nikoliv na původní díleč zákona. Neinformovaného čtenáře by citace mohla zmást, když zdánlivě nedokládá diplomantčiny teze z předejšího textu.

Formální úroveň díla je zhruba odpovídající, zejména pokud jde o jeho strukturu, grafickou úpravu a důslednou práci s poznámkovým aparátem. Ten by neměně bylo lépe číslovat průběžně, od začátku práce do konce, tj. nepřerušovat řadu na počátku každé kapitoly. V pořádku je též seznam použité literatury (nadpis před výčtem by ovšem nikdy neměl zůstat osamocen na samém závěru předejší stránky – viz str. 53). Výhradu mám k častým (a ne vždy potřebným) přímým citacím jiných pramenů, včetně textu právních předpisů. Pro odbornou práci tohoto typu není takový postup obvyklý. Dílečím zklamáním je i jazyková úroveň díla. Práce obsahuje dosti chyb (včetně interpunkčních), opakujících se slov (např. „dne“) a překlepu, problematické je též nesprávné rozdělování slov na konci řádku. Identifikace odkazovaných soudních rozhodnutí není zcela jednotná, spisové značky občas postrádají část označení (viz zejména v přehledu na str. 54). Diplomantka by se také měla vyvarovat některých neodborných obrátů, jako např. „společnost skončila se ztrátou“ (str. 17), „přijde mi“ (dokonce dvakrát po sobě na str. 42), „byl vynalezen institut rozhodného dne“ (str. 43), „nově tak máme v obchodním zákoníku“ (str. 44).

Navzdory uvedeným výhradám hodnotím předloženou práci jako zdařilou a v každém případě způsobilou obhajoby i obhajitelnou. Konečné hodnocení ponechávám závislým na průběhu této obhajoby.

V Praze dne 17. května 2010

JUDr. Petr Čech, LL.M.